

עומקא דפרשה

- תדיר שבא בזמן אחד
- קדמא ואזלא בקרבן תמיד
- תדיר כנגד אין מעבירין
- קדימת תדיר לענין דחיה
- תדיר ושאינו תדיר
- תמיד ומוסף שבת
- מלחמתה של תורה

- תדיר לעניין דחיה
- בגדר תדיר
- ק"ש ובהמ"ז וספיה"ע
- הקדמת טלית לתפילין
- תדיר ופרסומי ניסא
- שער הציון
- תדיר ומקודש

פרשת פנחס - בעניני תדיר קודם

בס"ד ערש"ק י"ג תמוז תשע"א

בגדר תדיר

הרב שמואל ברגמן

יש לעיין בימי ספירת העומר כשיש קידוש לבנה וספיה"ע אמאי מקדימים לספור ספיה"ע לפני הקידוש לבנה, הא לכאורה קידוש לבנה הוא תדיר בכל חודשי השנה וספיה"ע אינה אלא בין פסח לעצרת ומגבלת בזמן, ואף שספיה"ע הוא מ"ט פעמים וקידוש לבנה הוא רק י"ב פעמים, מבואר בערל"ג בסוכה (נ"ו ע"א ע"ד בתוס' שם) דיש להוכיח משבועות (ט' ע"א) דאמרי ששעירי ר"ח תדירי משעירי הרגלים אף שכשתחשוב לשעירי חג המצות והסוכות הו"ט שהוא טפי משעירי ר"ח שהם רק י"ב, וע"כ דכיון שאין שעירי ר"ח מכונסים אלא מפוזרים בכל ימות השנה חשיב להו כתדירי טפי, והכא נמי נימא דנקדש הלבנה קודם שמצוות מפוזרת בכל השנה, טפי מספיה"ע שאינה אלא בין פסח לעצרת.

ויש לדון בזה בכמה פנים. **האחד** דשעירי הרגלים נחשבים כאחד מחמת שסיבת הווייתם הוא חג המצות או הסוכות ולכך חשיב כולהו כחדא ואין כאן כי אם ב' פעמים ולכך נחשב שעירי ר"ח תדיר טפי, אלא אפי' למ"ד דכל ימי הספירה חדא מצוה היא, עכ"פ חזינו דמצוה זו חלוקה דעל כל חלק ממנה מברכים ואולי גם לגבי תדיר חשיב כחלקים יותר חשובים דהם מ"ט פעמים מעשה מצוה עם ברכה. ועיין.

אמנם בעיקר הדבר יל"ד דאף שסיבת שעירי הרגלים הם רק אחד בכל חג, דשם חג המצות הוא מחייב אחד ושם חג הסוכות הוא מחייב אחד על כל ימי החג, עדיין לכאורה מצוי זה נחשב טפי ומצינו בגמ' זבחים (דף צ' ע"א) דנחלקו שם אי למצוי אית מעלת תדיר וא"כ עדין שיחישב שעירי הרגלים תדיר משעירי ר"ח.

אך לכאורה מד' הגמ' בזבחים הנ"ל דמצוי מעלתו כתדיר יש לעיין ולהסתפק אי עיקר דין תדיר הוא דין אגברא דמצוה שהיא תדירה עליו להקדימה והוא בדני הנגהת האדם בקיום המצוות דקים מצוה תדירה נצרך טפי (כעין עדל"ת) לא דהוא דין בחשיבות המצוה דהיא בתדירותה חשובה ומכרעת להקדימה, והנה מדדנה הגמ' בזבחים הנ"ל אם מילה שהוא מצוי טפי חשיב טפי מפסח אף שכלפי כל אדם בפ"ע אין חצוי לא יותר מילה מפסח, ומדחשבינן ליה מצוי בע"כ דאזלי כלפי המצוה עצמה שהיא חשובה מחמת שמצוה ומתקיימת הרבה ולכן הו"ל מעלה כתדיר לאקדומה לפסח. וא"כ ה"ה בנידו"ד חשיבי שעירי הרגלים תדירים ומצויים טפי מן שעירי ר"ח וע"כ דהביאור בגמרא שבועות דחשיב לר"ח תדיר כפש"כ הערל"ג דכיון שאינם מכונסים בתקופה מסוימת חשיבי טפי ועיין.

השני דהנה הט"ז או"ח תרפ"א סק"א בתו"ד כ' דספיה"ע קודם להבדלה אף שהבדלה הוא תדיר משום דספיה"ע חל עליו בתחילת הלילה דבעי תמימות, אבל הבדלה חלה אחריה דבעינן להוסיף מחול על הקודש. וא"כ י"ל דה"ה בנידו"ד ספיה"ע חל בתחילת הלילה משום תמימות משא"כ קידוש לבנה דתליא אף בלבנה וא"כ יש מקום לומר דאף אם יהא לבנה מתחילת הלילה י"ל דחלה חובת ספיה"ע קודם דהיא אי"צ לה דין נוסף חוץ משם לילה. משא"כ לקידוש לבנה דע"י לתרי סיבות להחלת חיובה לילה ולבנה ולכך חשיבא ספיה"ע קודם דא"צ תרי סיבות לחיובה רק לשם לילה. ועיין.

והשלישי שמעתי דנחלקו האחרונים אי קידוש לבנה הוא מצוה חיובית לילך לראות הלבנה ולקדש או דהוי מצוה קיומית שאם רואה הלבנה מחויב לברך ככל שאר ברכות הראיה דדעת הנוב"י (קמא או"ח סי' מ"א) דאם באמצע קריאת המגילה נודע שיש לבנה צריך להפסיק הקריאה לברך על קידוש הלבנה והגר"ש קלוגר ז"ל בשו"ת שנות חיים סי' קל"א כ' דאינו מתחייב עד שייצא מביה"כ"ג ויראנה, עיי"ש. וא"כ פשוט דאין שייך לחייב לקדש הלבנה קודם ספיה"ע דהא לדי' הגרש"ב לא נתחייב עדיין בקידוש לבנה עד יציאתו מביה"כ"ג ופשוט.

בענין תדיר לגבי דחיה

הרב צבי רותן

יש לדון לענין מעלת התדיר האם הוא רק לענין הקדמה של התדיר או אף לענין דחיית האיניו תדיר, ומצינו שנחלקו בזה הפוסקים דהמג"א בסי' תרפ"ד סק"ב כתב דאף דבר"ח שחל בשבת חנוכה קורין של ר"ח לפני של חנוכה דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם בכל אופן לענין ההפטרות מפטירין בשל חנוכה דכיון דאין מפטירין אלא בפרשה אחת אין מעלת התדיר לדחות אלא להקדים, והוסיף דמדברי התוס' בסוכה דף נ"ד: משמע דאף בדחייה יש מעלה בתדיר (וכוונתו דהנה בגמ' אי' דבר"ח שחל להיות בשבת השיר של ר"ח דוחה שיר של שבת, ופריך התם דיאמרו שניהם, וא"ר ספרא מאי דוחה דוחה לקדם, והדר פריך ואמאי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם וכו', והקשו התוס' והרי גם בלא רב ספרא יש להקשות כן עיי"ש, ומוכח מדבריהם דגם לענין דחיה התדיר קודם דהרי שם לולי רב ספרא הנידון הוא לענין דחיה).

וכדבריו ממש מצינו ברעק"א ביו"ד סי' רפ"ה סעיף א' דנפסק שם דמי שאין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה יקנה תפילין ולא מזוזה דמצוה שהיא חובת הגוף קודמת, והרעק"א שם בא לדון לחייבו בתפילין מטעם תדיר קודם דתפילין חשיב תדיר לגבי מזוזה דהוא רק מצוי שהרי יכול כל השנה להיות במפרשי הים והולכי מדבריות, ומוסיף הרעק"א דאף שלא מצינו דין תדיר קודם אלא לענין קדימת התדיר כששניהם לפניו מ"מ אמת הוא דגם לענין דחיה התדיר קודם וכדברי התוס' בסוכה הנ"ל עיי"ש. ומבוי' דהמג"א והרעק"א למדו דמסברא י"ל דהוא רק לענין קדימה אלא שדחו זאת מכח ד' התוס' שמבואר לא כך.

ויש לתמוה על דבריהם דמצוינו סוגיא מפורשת במנחות דף מט. כד' התוס' דנסתפקו שם בגמ' בציבור שאין להם אלא תמידין דלמחר ומוספין דהאינדא דהיינו שיש להם בשבת שני כבשים לבד התמידים והנידון האם יקריבום היום למוספים אפי' שע"ז לא יהיה להם תמידין למחר או יניחום לצורך תמידין של מחר, וצדדי הספק שם אם יש להקדים התמיד משום דתדיר קודם או המוסף משום דמקודש הוא עיי"ש, ומפורש א"כ שמעלת תדיר קודם הוא גם לענין דחיית השאינו תדיר ולא רק לענין קדימה וד' המג"א והרעק"א צע"ג.

ונראה לתרץ עפ"ד השפת אמת בזבחים פט' שהקשה על ספק הגמ' האם תדיר עדיף או מקודש עדיף והרי כיון שכעת מוטל עליו חובת מוספין איך ידחה מחמת תמיד של מחר שאינו מחויב בו עדיין, וכתב לתרץ דדוקא בקרבן תמיד יש לומר שגם התמיד של מחר בכחו לדחות ומשום דכתוב ביה **תמיד** ואם ידחה למחר שוב אינו תמיד ונמצא שביטלו למחר מבטל השם תמיד ואם מהקרבן של היום, ולפ"ז כתב דמוסף של ר"ח שחל בער"ש ודאי קודם למוסף של מחר אפי' אם מקודש קודם דשם לא שייך סברא זו.

ולפ"ז יש לתרץ בפשיטות מדוע לא הביאו המג"א והרעק"א ראייה מסוגיא זו כיון שהגמ' דנה רק בענין קרבן תמיד שדינו הוא בכל יום ואם מבטלו פ"א חסר בכל התמידין ולכן בכחו גם לדחות המוסף אלא שיש צד אולי מקודש עדיף וזה הספק שם, אבל הלא דנו בכל תדיר דעלמא אם בבכחו גם לדחות השאינו תדיר ולזה אין ראייה משם. ובזה יתיישב גם קושיית התוס' בזבחים דף צא. במה שדנו שם בדין תדיר ומקודש איזה קודם ולא הובא שם כלל הסוגיא דמנחות בתמידין דלמחר ומוספין דהאינדא עיי"ש, ולדברינו א"ש דכל הספק בגמ' הוא דוקא לענין תמיד דדינו בכל יום שמועיל גם לענין דחיה וכמשנת' ואילו הגמ' בזבחים דנה בכל תדיר ומקודש ולענין קדימה בלבד.

ק"ש ובהמ"ז וספירת העומר איזה קודם

הרב יהוקאל ליברמן

בשאלת אריה סי' כ"א-כ"ב כתב דמי שאוכל בלילה ועדיין לא קרא ק"ש של ערבית וכן לא ספר ספירת העומר, ויש לפניו מצוות בהמ"ז וק"ש וספירת העומר, אי הוה בחול אל יקדים ק"ש שהוה תדיר יותר מבהמ"ל משום שתדיר תלוי על מספר פעמים שמחוייב לאומרה ולא מחוייב לאכול פת ולברך בהמ"ל רק בשבת ויו"ט משא"כ ק"ש הוה חיוב ב' פעמים בכל יום, וכלפי בהמ"ל וספירת העומר אע"פ שבהמ"ז מחוייב ב' פעמים בכל שבת ויש יותר מז' שבתות בשנה משא"כ ספירת העומר הוה רק מ"ט פעמים, מ"מ כיון שבחול לא מחוייב לאכול פת ולברך בהמ"ל לכן נחשבת בהמ"ל רק מצוי ולא תדיר לכן יוכל להקדים מה שרוצה לאחר שאמר ק"ש, אבל בשבת שמחוייב לברך בהמ"ל כיון שצריך לאכול הא תדיר ולכן יאמר ק"ש ואח"כ ספירת העומר ע"ש.

איברא כמדומני שמנהג העולם בהרבה מקומות כשאוכלים בליל שבת מבעוד יום ומסיימים לאחר צאה"כ שמברכים בהמ"ל ואח"כ ק"ש ואח"כ ספירת העומר, וצ"ע הלא ק"ש תדיר יותר מבהמ"ל, ואי סומכים שכבר יצאו ק"ש כשהתפללו לאחר פלג המנחה [ע' מ"ר סי' רל"ה סקי"ט] א"כ לכאורה יאמרו ק"ש גם לאחר ספירת העומר והרבה מקפידים לומר ק"ש ורק אח"כ ספירת העומר.

ואפשר להביא מקור למנהג העולם מדברי רשב"ם פסחים דף ק"ג. ד"ה על המלח, שכתב כשיש לפניו בהמ"ל וברכת בשמים וברכה על נר במוצ"ש, שמקדים בהמ"ז וביאר רשב"ם "בנידון דגמר סעודתו בההוא מחייב ברישא ואין מעבירין על המצוות" וראינו דאי חל עליו חיוב קודם יקדים אותה חיוב ולכן ס"ל לרשב"ם שבהמ"ל קודם לברכת בשמים ונר, וא"כ י"ל שמה"ט יש מקום להקדים בהמ"ז לק"ש אע"פ שק"ש תדיר מ"מ חל עליו חיוב בהמ"ל מיד כשאכל כזית מבעוד יום ולכן יקדים החיוב דחל עליו קודם, ומש"ה מקדים בהמ"ז, ורק נשאר עליו ק"ש וספירת העומר דחל עליו ביחד ומשום כן מקדים ק"ש וספירת העומר.

אולם צ"ע משו"ע סי' רפ"ו סע' ד' דאיתא שכשיש לפניו מוסף ומנחה שמקדים מנחה וע"ש במ"ב סק"י שהטעם משום שמנחה תדיר, והלא חיוב של מוסף חל עליו קודם, ואפ"ה מקדים התדיר [ע' שאג"א סי' ז'] ודאינו שמעלת תדיר עדיף ממעלת אין מעבירין שבא מחמת דחל עליו החיוב קודם, ולא דמי לדברי רשב"ם הנ"ל שאין מעלת תדיר כנגדה וא"כ הדרה קושיא לדוכתה.

ואפשר ליישב המנהג באופ"א שהמלבי"ם בספרו ארצות החיים סי' כ"ה סק"א ס"ל שאע"פ שדבר שאינו חובה לא נחשבת כתדיר אלא במצוי מ"מ ברכת היין שנוהג כל יום ויום כשאדם שותה יין נחשבת תדיר אע"פ שאינו חיוב [ודלא כשאג"א סי' כ"א שברכת היין קודם לברכת היום מחמת תדיר שמחוייב לקדש ולהבדיל על יין], ולפי"ז י"ל שבהמ"ל שאדם מברך כל יום נחשבת תדיר, וא"כ ק"ש ובהמ"ז שניהם תדירים ויוכל להקדים מה שרוצה, ויש להוסיף דאז י"ל שעדיף להקדים בהמ"ז משום סברת רשב"ם הנ"ל דחל עליו אותה חיוב קודם, ונמצאת לפי"ז דבין בחול בין בשבת יקדים בהמ"ז ואח"כ ק"ש ואח"כ ספירת העומר, וע"ע מ"ב סי' ז' סק"ב מתשו' מהרש"ל ודו"ק.

בהקדמת טלית לתפילין

הרב יעקב מסורי

בב"י סי' כה כ' בשם הנימוק"י להקדים טלית לתפילין משום דציצית שקולה כנגד כל המצוות, וכן משום דהיא תדירה שנוהגת גם בשבתות וימים טובים. ובשו"ע סי' א' כ' הטעם דמעלין בקדש. וצ"ב דהא הקדמת תדיר היא, מאחר ותדיר נחשב למעלה, מקדימין המעולה ומאידך גיסא חזינן דמעלין בקדש, ז"א שאת המעולה מאחרין, וכ' היד אפרים כאן והשאג"א סי' כה, דכשלפניו ב' מצוות נפרדות בזה החשוב חשוב קודם. אבל במצוה אחת כגון נ"ח עדיף להיות מוסיף והולך ולא פוחת והולך משום דמעלין בקדש, וא"כ טלית ותפילין דתרי מצוות נינהו מה שייך כאן מעלין בקדש. ות"י הבה"ל, דכיון דהוא מלובש בטלית ותפילין והן טפילין אליו הרי הוא מתעלה בהן, ובזה הולך מדרגה לדרגה.

והטעם שכ' הנימוק"י דהטלית תדירה, הקשו הפמ"ג והשאג"א, דאכתי טלית אינה נוהגת בלילה, ותפילין מעיקה"ד נוהג בלילה אלא שחכמים מנעו הדבר שמא יישן ויפחה, עוד הק' השאג"א, דתפילין מקודשין יותר מן הטלית מחמת שמתות הקודש כתובין בה על הספר ובדיו, ותדיר ומקודש, איבעיא דלא איפשטיא בגמ' מנחות ופסק הר"מ איזה מהן שירצה יקדים. ועוד הקשה, דציצית אינה תדירה שהרי אינה מצוה חיובית לזמן ידוע אלא נחשב מצוי, ומצוי ומקודש מסקינן בגמ' מנחות דמקודש עדיף, ומבין השאג"א משום דמצוי אינו נחשב מעלה כלל לעולם, א"כ טלית לעולם אינה במעלת קדימה.

לפיכך ד' השאג"א דטלית ותפילין איזה מהן שירצה יקדים מאחר וחד מינייהו רשות אין כאן כלל עניני קדימה, והמחבר אף הוא לא הביא טעם דתדיר בשו"ע לא ברור מחמת איזה קושיא, ועכ"פ ס"ל להקדים מחמת דמעלין בקדש, והשאג"א פליג אף על טעם זה וכנ"ל.

כלפי הקושיא הראשונה דציצית אינה נוהגת בלילה, לד' הרא"ש דכסות יום חייב בציצית בלילה, שפיר דמי.

וכלפי הקושיא השלישית דציצית נחשבת מצוי ובגמ' חזינן דמצוי אינו במעלה, צ"ל שהנימוק"י הבין דמצוי אינו נחשב במעלה כלפי מקודש אבל כלפי דברים אחרים יש מעלה כזו, וכן משמע ד' רש"ל גבי הקדמת אשר יצר לברכהמ"ז שכ' דאשר יצר תדיר הוא, וע"כ כוונתו דמצוי הוא ולא מחמת תדיר שהרי אין זמן ידוע לחיוב, חזינן דמצוי יש לו מעלה.

היה מקום לדון להקדים תפילין לציצית מחמת שתפילין מצוה חיובית היא, והטלית רשות, וחז"י בשאג"א איפכא, דדבר הרשות הרי יכול לעשותו קודם המצוה ואין דיני קדימה אלא כשלפניו ב' מצוות שכ"א יש לה חשיבות והנידון את מי להקדים.

יל"ד, אשר יצר וברכת ציצית מי קודם, והדבר מצוי בעש"ק, כשיוצא מבית המרחץ, בציצית חדשה, ונתחייב ג"כ באשר יצר, ויש לדון א. דילמא להקדים מה שנתחייב קודם, ב. דלמא ציצית יותר מצלי הוא, שהרי כל רגע מקיים מצוה, ג. דלמא אשר יצר עדיף דהוא ברכה ארוכה, ד. דלמא אשר יצר דאין לה שיעור, וציצית יש שיעור להבגד.

ונראה, דכיון דכבר הוא לבוש בהציצית, ותקנו חכמים ברכה על המצוה, וכל רגע שלובש ואינו מברך, אינו כתיקון חכמים. לפיכך יעכב ברכת אשר יצר אף שאולי דיני קדימה יש לה קדימה ולא נעכב תקנת ברכת המצוות.

תדיר ופרסומי ניסא

הרב טודרוס טרעפ

מה להקדים אלא איזה קריאה יהיה של ג' קריאות וזה ברור דבקריאה ראשונה הוא של ג' קריאות דבראשונה הוא העיקר אלא דמסתפקא לן מהו העיקר ר"ח או חנוכה, ונראה דחילוק המעלה של תדיר ממעלה של פרסומי ניסא דהמעלה של תדיר הוא דבכך הוא חשוב כיון דהוא תדיר ומשום חשיבותו דהוא תדיר מקדימים אותו משא"כ פרסומי ניסא זה שמקדימים אותו אינו משום חשיבותו אלא דפרסומי ניסא הוא גופא הסיבה והקדימו כדי להקדים הנס ולכן כשיש ספק מה לקרוא ההפטר דר"ח או ההפטר דחנוכה או מה להקדים הקריאה דר"ח או הקריאה דחנוכה מקדימים בשל חנוכה כדי להקדים בפרסום הנס אבל כאן זה שלקריאה דחנוכה יהיו ג' קריאות ולא אחד לא יוסיף שום דבר בפרסום הנס דהוא אותו קריאה וכל מה דיכול להוסיף הוא הקדמת הקריאה אבל כאן זה לא הנידון דכיון דיש ג' קריאות הוא קריאה יותר חשובה והנידון מי יותר חשוב ולכן בגמ' אומרת דהוא של ר"ח כיון דהוא תדיר וזהו מעלה בעצם הדבר משא"כ פרסומי ניסא אינו מצד מעלה בעצם הדבר, וכל זה כשחל בחול אבל בשבת דשיבת של אחד וכל הנידון הוא מה להקדים כאן מקדימים בשל חנוכה דפרסומי ניסא גופא אומרת להקדים פרסומי הנס.

תוס' בשבת כ"ג: (ד"ה הדר) כ' ונראה להרשב"א כשחל ר"ח טבת להיות בשבת שיש להפטיר בנרות דנכריה משום פרסומי ניסא ולא בבשמים כסאי שהיא הפטרת ר"ח ועוד כיון שהמפטיר קורא בשם חנוכה יש לו להפטיר מענין שקרא ומה שמקדימים לקרות בשל ר"ח משום דבקריאת התורה כיון דמצוי למעבד תרוייהו תדיר ופרסומי ניסא עבדינן תרוייהו ותדיר קודם אבל היא דלא אפשר למיעבד תרוייהו פרסומי ניסא עדיף ועוד דבקריאת התורה אין כ"כ פרסומי ניסא שאינו מזכיר בה נרות כמו בהפטר ועוד נראה לרשב"א דעל כן הקדימו של ר"ח כדי שהמפטיר יקרא בשל חנוכה ויפטיר בנרות דזכריה". ולכאורה תירוץ הרשב"א צ"ע דהלא גם כשר"ח טבת חל בחול מקדימים בר"ח ואח"כ בחנוכה ולפי הרשב"א הו"ל להקדים דחנוכה משום פרסומי ניסא וכן הק' בחי' מהר"ט ונשאר בצ"ע.

והנה במגילה כ"ט: איתא "איתמר ר"ח טבת שחל להיות בחול א"ר יצחק קרו תלתא בר"ח וחד בחנוכה וכו' אמר ר' מני כוותיה דרבי יצחק נפחא מסתברא דתדיר ושאינו תדיר קודם וכו' והלכתא אין משגיחין בחנוכה ור"ח עיקר". ונראה דהנידון כאן אינו

מקור הדין דתדיר קודם

תנן בזבחים פט. כל התדיר מחבירו קודם את חבירו, התמידין קודמין למוספין מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח, מוספי ר"ח קודמין למוספי ר"ה, **שנאמר** (פנחס כח, כג) **מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה**, ופירש"י מלבד עולת הבקר - העשויה כבר משמע, אלמא תמידין קדמי למוספין. [ובאיה"ש הק' דהרי מוספי שבת הם ב' כבשים בני שנה לעולה, וכתמיד, וא"כ יש כאן ג' כבשים והיכן ניכרת הקדמת תמיד למוסף, דלמא הכבש הראשון הוא מוסף, ע"ש מ"ש, ועי' משמר הלוי קכ].

ובגמ' שם אי' דבעי עוד לימוד דכל התדיר מחבירו קודם אע"פ שאינו תדיר בכל יום, לר' אילעא דאמר קרא (שם כח, כד) **כאלה תעשו ליום שבעת ימים**, אלה כאלה. [משמע כסדר שאמרת' לך, כסדר של מעלה כשם שהתדיר קודם כך סדר המוספין - רש"י]. תעשו שיהו כל העשיות שוות. ולאביי מגופיה דקרא דמלבד עולת הבקר שמעינן דמוספין תדירין יקדמו, וממה שגא' **אשר לעולת התמיד** שהוא מיותר, למדנו מדתלה את טעם ההקדמה בתדירות, שבכל מקום תדיר קודם.

ועי' ביכהן פאר שתמה מנ"ל למילף מקדשים לשאר מצוות דג"כ תדיר קודם, ובשלמא לאביי דהוא ייתור א"ש, אבל אי ילפי' מכאלה, מנ"ל לשאר מצוות.

גזיה"כ או השיבות

יש לעיין בגדר דין הקדימה תדיר, אם הוא מצד חשיבותו, או דהוא גזיה"כ. וכן חקר באיה"ש (זבחים פט.) אם היא גזיה"כ, או דהתורה חידשה דדבר התדיר הוא יותר חשוב, וה"ז כהל' קדימה בכ"מ שמקדימין החשוב. ועי' בבית הלוי בדרוש לחנוכה (ד"ה בתוד"ה הדר) שכ' דתדיר הוא חשיבות. וכ"מ באו"ש הל' קר"פ (א, ד). ולכאור' יש להוכיח כן מהספק בגמ' בתדיר ומקודש מה עדיף, דבפשוטו הספק הוא איזו מעלה עדיפה, וחזינן דגם תדיר הוא ענין של מעלה וחשיבות. ועי' ברכת אברהם מגילה כט: ועי' בשא"גא (יז) דמשמע שדין תדיר אינו גזיה"כ. אך בתוס' יומא לג. (ד"ה אפילו) משמע שהוא גזיה"כ, עי"ש.

ועי' בגמ' זבחים (צא) דאיכא ב' צדדים אם גם במצוי אמרינן תדיר קודם, ולכאור' מוכח דאינו מצד מעלה וחשיבות שהרי המצוי אינו מורה על מעלה אלא שכך המציאות (שהרבה אנשים מביאים שלמים וכדו').

ובחידושי הגרא"א דסלר (זבחים) ביאר דבזה נח' בגמ' שם, דלרבא דתליא במה שחיובו תדיר [ומצוי לא קמביעיא לן] הוא משום דס"ל שדין תדיר הוא מצד שהמצוה גדולה בערכה. אבל לרב הונא דגם המצוי נקרא תדיר, ס"ל דאינו מצד מעלה וחשיבות במצוה. [ועי"ש דלצד זה הסברא היא שע"י ריבוי הפעמים נחשב שכבר התחיל בה וה"ז בבחינת אין מעבידין על המצוות].

גדר התדיר - ריבוי או תכיפות

עי' בהגהות ראמ"ה בברכות (נא:) דלפי ב"ש שבת הוי תדיר יותר מברכת היין, כיון שברכת היין היא רגע אחד, אבל ברכת היום היא קדושת השבת וזה נמשך כל היום. [ועי"ש דאף ל"ב"ה קדושת שבת תדירה יותר, אלא דברכת היום היא מצות הברכה גופה ולא כל קדושת השבת]. ומבואר דגדר התדיר הוא עפ"י **משך הזמן** ולא עפ"י מספר הפעמים.

אך דעת הערו"ג בסוכה (נו) בתוד"ה עד כאן להיפך, שהביא הגמ' בשבועות (ט) דר"ח תדיר מרגלים, ואע"פ שבמשך השנה יש יותר ימי רגלים שמקריבים בהם שעירים מאשר ימי ר"ח, וכ' "ומזה נראה דתדיר נקרא מה **שבא בזמנים הרבה** דוקא, ולא מה שבא בזמן אחד הרבה יותר".

ועי' מטה אפרים (תקפא, ו) שבר"ח אלול לפני לדוד ה' אורי וישעי יש להקדים ברכי נפשי, מפני שהוא תדיר כל השנה. ומבואר דאע"ג שימי ר"ח במשך כל השנה הם מועטים מהימים שמר"ח אלול עד ש"ת, מ"מ נקרא תדיר לפי התכיפות במשך השנה ולא לפי ריבוי הפעמים בזמן אחד.

וכן משמע בד' רש"י בסוכה נו. דשהחיינו קודם לברכת לישב בסוכה (לשי' רבב"ח) משום דתדיר קודם. וכ' רש"י דזמן תדיר שנוהג בכל הרגלים. והרי למעשה יש רק ג"פ בשנה ברכת זמן דרגלים (עי' עירובין מ:). וברכת סוכה היא ז' ימים [ויתכן אף יותר מ' פעמים], אלא משום דגדר התדיר הוא במשך כל השנה שנוהג כמה פעמים, אבל מה שנוהג הרבה פעמים בב"א נחשב כא'.

ונפק"מ גם **לקידוש לבנה בזמן ספירת העומר**, איזה קודם, דקידוש לבנה תדיר במשך כל השנה אבל הוא רק י"ב או י"ג פעמים כנגד ספיה"ע שהיא מ"ט פעמים אבל אינה תדירה כל השנה. ובשו"ת להורות נתן (ח"א כז) הכריע דספיה"ע קודמת, [מחמת עוד טעמים, ועי"ש שדחה הראיה מברכת שהחיינו].

החיוב

כ' המלא הרועים (ע' תדיר ח) דהיכא שעבר והקדים שאינו תדיר לתדיר, יצא. וראייתו מההל' (שו"ע רפו) שאם הקדים מוסף למנחה יצא. וכ"כ השד"ח (ח"ה 331) בשם הארעא דרבנן (תרמג) שהוא דין דוקא לכתחילה אבל בדיעבד לית לן בה.

השא"גא פסק שאם התחיל במצוה שאינה תדירה חייב להפסיק באמצע ולעשות התדירה. אך והדברי מלכיאל (ח"א סי' י) נחלק עליו, וראייתו מזבחים (פט): דאם התחיל גומר.

ועי' זבחים צא. דאי קדים ושחית לשאינו תדיר זורק דמו, ומשמע שאין להפסיק אחר שהתחיל במצוה. אך השא"גא דחה וביאר דאינו משום שהתחיל אלא משום שהגיע זמן זריקת דמו, עי"ש. ועי' דברי מלכיאל שם מהח"ק.

ונפק"מ גם למברך ברהמ"ז בשבת ר"ח ושכח והתחיל יעו"י לפני רצה והחליצנו, אם צריך להפסיק. והשא"גא (כ) פסק בזה שמפסיק וחוזר לרצה. ועי' פלוג' הרמ"א והט"ז בסי' תרפד ס"ג לגבי ר"ח טבת כשהתחיל לקרוא בשל חנוכה במקום של ר"ח, אם צריך להפסיק. ועיקר הענין נוגע לפלוג' האחרונים אם אין מעבידין על המצוות עדיף מתדיר, ואכ"מ.

בדאורייתא ודרבנן

נחלקו רבותינו האחרונים אם הדין דתדיר קודם גם בדאורייתא ודרבנן, כלומר באופן שיש מצוה דרבנן תדירה אם היא קודמת למצוה דאורייתא שאינה תדירה, או דלעולם חיוב דאורייתא קודם.

ושורש הפלוג' בהך דקידוש (בברכות נא:) דברכת היין קודמת לברכת היום כיון שהיא תדירה. והק' הפנ"י שהרי קידוש היום מדאורייתא והיין הוא מדרבנן "ובכל דוכתא משמע בפשיטות דלעולם יש להקדים דאורייתא לדרבנן ואין משגיחין במידי דתדיר". ותי' דכיון שקידש בתפילה יצא מה"ת וכל הקידוש על הכוס הוא דרבנן, עי"ש [ועי' מצפ"א]. ומ"מ מבואר דמצוה דרבנן התדירה אינה קודמת למצוה דאורייתא.

וכן דעת הצ"ח (שם) דמצוה דאורייתא הוי מקודש כנגד מצוה דרבנן ולכן קודמת אע"פ שאינה תדירה. אלא שבקידוש הכל דרבנן כיון שהתפלל, וכ' דלפי"ז אשה שלא התפללה ומקדשת לעצמה, תברך על היום ואח"כ על היין. [והשו"מ הגיה ע"ז דאחרי שנסדר סדר הקידוש שוב לא חילקין]. ועי' נוב"י (קמא או"ח מא ד"ה ואם).

אבל השא"גא (כב) והמלא הרועים (ע' תדיר ב) הוכיחו מזה גופא דיש דין קדימה אף לדרבנן במקום דאורייתא, שהרי ברכת היין שהיא מדרבנן קודמת משום תדיר לברכת הקידוש שהיא דאורייתא [דבפשוטו מדובר גם באופן שלא הזכיר עדין קדושת היום, דמקיים בזה קידוש דאורייתא].

וביאר השא"גא דאע"ג דמצוה דרבנן הוי כרשות לגבי תורה, מ"מ דוקא משו"כ קודמת, שהרי לגבי מצוה ורשות לא נאמר דין דתדיר קודם, שאם רוצה להתעסק בדבר הרשות קודם שיתפלל מנחה, מותר ולא אמרינן דתדיר קודם. ולכן מה"ט אפשר להקדים את המצוה דרבנן, דכיון שלגבי ד"ת היא כדבר הרשות אין זילותא במה דמקדים הדרבנן, וכיון דתקון רבנן כעין דאורייתא, תקנו לנהוג גם בזה דתדיר קודם. [ועי"ש בסי' ב דאף טלית חשיבא כרשות לגבי תפילין]. ולדבריו יש ליישב המנהג שאומרים **סליחות בבוקר לפני תפילה** וקר"ש, משום דמנהג הסליחות הוי דבר הרשות לגבי תפילה ובה לא נא' דתדיר קודם.

וכן דק' השד"ח (ח"ה 332) בתשו' הרדב"ז (רנא) דגם בדרבנן תדיר קודם. וכן דעת הדברי מלכיאל (ח"א סי' טו) דמה שבכ"מ דאורייתא קודם לדרבנן הוא רק כשהם שוים אבל אם יש איזה חשיבות לדרבנן ה"ז קודמת.

כשעושה שניהם יחד

כ' המקדש דוד (ר"ס ט) דדין תדיר נאמר רק כשא"א לעשות את שניהם יחד וצריכים להקדים אחד מהם, אז התדיר מוקדם, אבל אם רוצה לעשות את שניהם כאחד ש"ד, ואין דין לעשות דוקא התדיר קודם.

אך בקוב"ש פסחים (רה) הוכיח מתוס' בתמורה שאם מקריב את התדיר ושאינו תדיר בב"א עובר בעשה, כיון דמ"מ יש מצוה להקריב את התדיר. ועי' שיעורי ר"ד פסחים נח. (ב) שדחה ראייתו. וכע"ז דעת האו"ש (קר"פ א, ד) שכ' דהוא דין **שהאינו תדיר צריך להיות מאוחר** מצד המעלה דתדיר קודם.

ועי' איה"ש זבחים (פט) שחקר אם הדין דתדיר קודם הוא איסור שלא להקדים את השאינו תדיר, או שהוא דין שהתדיר צריך להיות קודם. והנפק"מ כשיכול לעשות שניהם בבת אחת. והוכיח מהמשנה שם דבקרבתנות התדיר קודם, אע"פ שיש די כהנים שיוכלו לעסוק בב' הקרבנות באותו זמן, אלמא דהוא דין להקדים את התדיר. [וציין למק"ד וקו"ש]. ועי' בס' ציונים לתורה (לרי"ע) סי' ל"ה.

ועי' בס' יכהן פאר על זבחים (אוצר הקודש), שחקר אם הדין נאמר דוקא בכהן אחד או גם בב' כהנים המקריבים.

תדיר או מקודש מה עדיף

הרב יעקב ישראל יונגרמן

א. הגמ' מנחות מ"ט א' נסתפקה, ציבור שאין להם תמידין ומוספין מה קודם אם מוספין דהאינדא מדין מקודש, או תמידין של מחר מדין תדיר, ופרש"י שני אופנים מ"ט מוספין מקודש, או דהמוספין של קרבנות של שבת והתמידין של חול, או דמאחר דהקרבת המוספין זמנם עכשיו זהו מקודש, ועו"ש. ומסקינן בגמ' דשניהם שווים ואיזה שירצה יקדים, וכן פסק הרמב"ם פ"ח מתמידין ומוספין ה"כ.

וברעק"א בגליון השו"ע או"ח סי' ז' נסתפק, במי שנזדמן לו ברכת אשר יצר וברכת זמון, האם יקדים אשר יצר כי הוא תדיר או יקדים ברכהמ"ז כי חיובו מדאו', וכ' הרעק"א דזהו תלוי בספק הגמ' אם תדיר עדיף או מקודש עדיף, ומאחר דמסקינן בגמ' דאיזה שירצה יקדים וכן כ' הרמב"ם פ"ח מתמידין ומוספין ה"כ א"כ גם כאן איזה שירצה יקדים.

והקשו ע"ז, מהגמ' זבחים צ"א א' דנחלקו רבא ור"ה בר יהודה בשלמים דאינו חובה אלא מצוי האם מעלתו כדתדיר, וא"כ איך כ' הרעק"א דאפשר יצר תדיר הרי זהו מצוי דאין חיוב לברך אשר יצר ורק מצוי לברך, ותלוי בפלוגתא הנ"ל אם למצוי יש דין תדיר וא"כ שיעדיף ברכהמ"ז דהוא ודאי מקודש.

ונראה בזה, דהרעק"א סובר דמצוי היינו דאין סיבה כלל לחיוב ורק מצוי הדבר שמקיימים אותו, וכשלמים דאין חיוב להביא כלל ורק מצוי שמ" ביאים אותו, אבל אשר יצר אמנם אין חיוב לברך מ"מ הטבע של האדם מחייב שהאדם נפנה לנקביו ואז כבר מחוייב לברך, ולכן נחשב תדיר ולא מצוי. (אחר זמן מצאתי כדברי ברביה דהזהב פר' פנחס בשם מרן הגרא"ל שטינמן שליט"א).

וכן לפי הרעק"א דמעלת אשר יצר דתדיר שוה לכהמ"ז דמקודש כי חיובו מדאו', י"ל לפי"ז דמי שחייב בהמ"ז מדרבנן כגון קטן או מי שאכל לפחות מכדי שביעה נמצא שאין לברכהמ"ז שלו מעלת מקודש ויקדים אשר יצר תדיר.

ב. והנה הרדב"ז ח"ד סי' א' פ"ז כתב, במי שהיה חבוב בבית האסורים ונתנו לו רשות לצאת פעם בשנה, דאינו צריך להמתין לפורים מצד קריאת המגיד לה ופירסומא ניסא, אלא יצא ביום הראשון מדין אין מעבירין על המצוות.

והח"צ סי' ק"ו תמה על הרדב"ז, מהגמ' במנחות הנ"ל דנסת' אם מוספין דמקודש עדיף או תמידין דתדיר עדיף, ואי נימא כרדב"ז א"כ ודאי מוספין דהיום קודמין דאין מעבירין על המצוות, ועל כרחך מוכח דאין מעבירין על המצוות שייך רק בשני מצוות שוות ולא כשאחד עדיף, וא"כ גם בנידון הרדב"ז לא שייך אין מעבירין מאחר שיום הפורים עדיף, יעו"ש.

ונראה בזה, דהנה התוס' יומא ל"ג א' ד"ה אין כתבו "דלא שייכא דריש לקיש (דאין מעבירין על המצוות) אלא היכא דבעינן למעבד תרוייהו שיש להקדים ההוא דפגע ביה ברישא, אבל היכא דלא עבדינן אלא חל לא גמ' רינן מיניה, ונעביד לתדיר לחודיה ולא נעביד לשאינו תדיר" עכ"ל. ובתוס' מגילה ו' ב' פליגי ע"ז, דבכל גווגי יש דין אין מעבירין על המצוות. ובדעת תוס' ביומא הנ"ל יש לדקדק, דאחרי שיסדו דבאופן שיתקיים רק מצוה אחת אין דין אין מעבירין על המצוות הסיפוי ונעביד לתדיר לחודיה, ולכאן מה הוצרכו לזה. וביאר המחצית השקל על המג"א קמ"ז י"א דכוונת תוס' דהטעם שלא שייך בזה אין מעבירין הוא גם מטעם דיתקיים רק מצוה אחת וגם מטעם דמקיים תדיר קודם, ובאמת באופן שיתקיים מצוה אחת ואין תדיר עדיף יהיה דין אין מעבירין על המצוות, יעו"ש.

ולפי"ז מיושב היטב קושית החכ"צ על הרדב"ז, דבגמ' במנחות בספק מור ספין ותמידין לא שייך להקדים המוספין מדין אין מעבירין על המצוות, כי כאן מתקיים רק מצוה אחת או תמידין או מוספין וגם יש סיבת תדיר לתמידין, ובה לא שייך דין אין מעבירין להקדים המוספין היום וכתבאר, אבל הרדב"ז מייירי בתפילת חול דהיום כנגד תפילת פורים ומגילה דאמנם מתקיים רק מצוה אחת מ"מ אין כאן תדיר דפוקים אינו תדיר, ולכן שייך בזה דין אין מעבירין על המצוות, דרק כשיש שני סיבות מצוה אחת ותדיר אין דין אין מעבירין כנתבאר מהמחצית השקל.

ג. ובקצוה"ח סי' ק"ד סוסק"ב כ' ליישב קושית החכ"צ על הרדב"ז, דרש"י על הגמ' מנחות מ"ט א' כ' שני פירושים מ"ט מוספין דהיום נחשב מקודש, או דמוספין הם של שבת ולכן זהו מקודש, וא"כ לפי השני ברש"י סברת אין מעבירין על המצוות זהו גופא סברת מקודש, וא"כ נתיישב קושית החכ"צ מ"ט לא אמרינן אין מעבירין דהוה באמת הצד של מקודש.

וצ"ע דהרי מסקנת הגמ' במנחות דתדיר ומקודש שניהם שווים, וכן כ' הרמב"ם פ"ח מתמידין ומוספין ה"כ, וא"כ אם סברת אין מעבירין על המצוות זהו מקודש נמצא דהוה שוה לתדיר, ואיך כ' הרדב"ז דאין מעבירין על המצוות מכריע כנגד מעלה אחרת דיום פורים.

ויתכן דכוונת הקצוה"ח בישוה הרדב"ז, דכל מה דחזינן בגמ' דמעלת אין מעבירין דמקודש שוה לתדיר זהו רק כלפי מעלת תדיר, אבל בנידון הרדב"ז דיש אין מעבירין דמקודש כנגד פורים שזוהו מעלה דמג"ל והפירסומא ניסא בזה מקודש גובר, ויל"ע.

בגדר תדיר שבא בזמן אחד

הרב ראובן יוז'ק

במטה אפרים סי' תרפ"א כתב דבמקומות שנוהגים לומר מזמור לדוד ה' אורי סמוך לשש"י צ"ל מקודם שש"י לפי שהוא תדיר. וכן בר"ח אלול שאומר ברכי נפשי מ"מ הוא תדיר בכל ר"ח. ויש לדון הא שש"י של יום א' הלא אומרים נ"ב פעמים לערך, וכן של יום ב' וכו', ואילו לדוד ה' אורי אומרים פעמיים ביום מר"ח אלול עד שמע"צ וזה לערך ק' פעמים וא"כ חז' תדיר טפי משש"י.

אלא דיש לדון ולומר דאין להחשיב כל יום בפנ"ע אלא כל הימים כאחת, דשש"י בכלות הוא תדיר טפי מלדוד ה' אורי. אלא א"כ אף שש"י של ר"ח שאומרים ברכי נפשי ה"ז ג"כ שייך למכלול של שש"י ומה"ט ה"ז תדיר ולמה הוצרך המט"א לפרשו בפנ"ע שמ"מ הוא תדיר בכל ר"ח. וע"כ דקט שברכי נפשי זה דבר בפנ"ע (וכמב' במ"א סי' קלב סוסק"ד שאי"ז השיר שאומר על הקרבן) וא"כ יקשה עכ"ל למה זה תדיר ביחס לדוד ה' אורי שאומרים אותו ק' פעמים ואילו ברכי נפשי רק ח"י פעמים בשנה.

בספר שומר אמת או"ח סי' תקסה אות ד' כתב לדון בתפילת מנחה של תענית ציבור שאומרים בו עננו בשומע תפילה. והייתה שנת עצירת גשמים שאומרים ועננו בורא עולם, מה יקדים לומר תחילה, דעננו דתע"צ נאמרת קבוע בזמן תעניות ויחשב ע"ז לתדיר, משא"כ ועננו בורא עולם בא רק בעת עצירת גשמים, או"ד אם כבר זמן רב אומרים ועננו ג' פעמים ביום א"כ תחשב זו תדיר ביחס לעננו דתעניות. ע"ש שדן בזה בכמה פנים.

והנה בשבועות ט. מבואר דשעירי ר"ח הוו תדירים ביחס לשעירי הרגלים. (וע"כ א"א למילף רגלים מר"ח ע"ש) וצ"ב דהא שעירי ר"ח היו רק י"ד בשנה ואילו רגלים הוו ט"ז (ז' דפסח, ח' דסוכות וא' דשבועות), ועמד בזה בערל"ג בסוכה נו. על תוד"ה עד כאן וז"ל שכן בשביעית קרי ר"ח תדיר כנגד רגלים, אף שיש יותר ימי רגלים בשנה שקריבים בהם שעירים ממה שיש ימי ר"ח ע"ש. ומזה נראה דתדיר נקרא מה שבא בזמנים הרבה דוקא, ולא מה שבא בזמן אחד הרבה יותר עכ"ל. וע"ש שדן עפ"ז שברכת לישב בסוכה אינה תדירה יותר מברכת הזמן דרגלים, אף שזמן יש רק ו' פעמים בשנה (ג' רגלים שמע"צ ור"ה ויו"כ) ואילו לישב בסוכה מברך כמה פעמים כל יום מ"מ מה שזה בא בזמנים הרבה הוא דקחשיב ליה תדיר טפי.

ולפי"ז י"ל דאף דמזמור לדוד ה' אורי נאמר ק' פעמים, מ"מ הכל זה בזמן אחד ואינו תדיר יותר מברכי נפשי דר"ח שבא י"ב פעמים בשנה. ולכן יש להקדים ברכי נפשי משום תדיר. וה"ה נמי ועננו דעצירת גשמים אף שנאמר כבר זמן זמנים טובא מ"מ עניינו אחד הוא ואינו תדיר ביחס לעננו דתעניות שבא כמה פעמים בשנה וכן שפיר יש להקדים עננו דתע"צ.

והא יש לעיין בר"ה ובסוכות שאומר שש"י המיוחד לאותו יום (ע"פ הגר"א) למה יש להקדימו לפני לדוד והא זה אינו תדיר יותר. שזה נאמר פעם אחת בשנה, ואף אם לדוד לא נחשב תדיר וכמשנ"ת, מ"מ אין סיבה להקדים לשש"י לפניו, ועי' בזה.

(והנה בהפסרת וירא כתוב מדוע את הולכת אליו היום לא חודש ולא שבת. ומקשין העולם הא שבת תדיר טפי והו"ל לומר לא שבת ולא חודש, ומטו בי מדרשא (משמיה דר' חיים בנו של הגר"ז), שיותר תדיר ה"לא חודש" מ"הלא שבת". אכן לפמשנ"ת דמה שבא בזמן אחד אפי' שהוא הרבה אינו נחשב תדיר לעומת מה שבא בזמנים טובא. א"כ אף כאן "הלא שבת" הוא תדיר יותר, שיש נ' פעמים זמנים של "לא שבת" משא"כ "לא חודש" יש רק י"ב פעמים, שהרי כל החודש נידון כאחד. והדק"ל).

קדמא ואולא בקרבן תמיד

הרב משה הסגל

בקרבן תמיד נאמר בפר' פנחס (כח, ב) "את קרבני לחמי" בטעמים קדמא ואולא, לרמז בא דקרבן תמיד מקדים לכל שאר הקרבנות של היום, שהולכים וקרבים אחריו, וזהו שהתמיד "קדמא" ושאר הקרבנות "אולא" אחריו. [ועל קרבן תמיד של שחר מדובר, כנרמז בגימ' "את קרבני לחמי" עה"כ כחושבן "בבקרם של כל יום ויום"].

והנה בסוף שקלים בגמ' ירוש' אי' שאף שקרבן מוסף של שבת קודם לשל ראש חודש, מ"מ שיר של ר"ח דוחה לשל שבת, כדי לפרסם שהוא ר"ח. ואף זה מרומז בפס' כאסמכתא נאה, לק' פס' יד "ונסכיהם... יהיה לפר" וטעמיהם קדמא ואולא, "זאת עולת חודש בחודשו לחדשי השנה". כלומר כיון שאין שירה אלא על היין, א"כ בתיבת ונסכיהם מרומז גם על השירה, וכשמקריבים את מוסף שבת קודם הפר של מוסף ר"ח קדמא ואולא שירת ר"ח, כמפורש בסוף הפס', גם לשיר של שבת שהרי במשך השנה יש לפחות ב' ראשי חדשים שחלים בשבת [לפי חשבוננו], וזהו מיעוט רבים "לחדשי השנה" שנים. וזהו שטעם "קדמא" על תיבת "יהיה" שהוא קודם לתיבת "לפר", כלומר שירת ר"ח תהיה על הקרבן שקודם לפר שהוא ראשון למוסף ר"ח, והוא מוסף שבת.

הרב אורי שחר

איתא במגילה כ"ט: ר"ח טבת שחל להיות בשבת מוציאין ג' תורות וקורין בהן אחד מענינו של יום ואחד בשם ר"ח ואחד בשל חנוכה, ע"כ. והטעם שר"ח קודם מפני שהוא תדיר, כן נראה בגמ' שם. והנה, הרמב"ם פסק כן בפ"ג הכ"ד מתפילה, ויש לדקדק קצת בלשונו שכתב שם שבראשון קורין סדר היום ושני ענין ר"ח ובשלישי ענין חנוכה, ויש לעיין למה הראשון לא אמר ענין היום [והיינו פרשת השבוע] בגמ' הרי אמרו שבראשון קורין בענינו של יום וכנ"ל, ואמנם י"ל שפרשת השבוע אין לה שייכות לתאריך החודש שבו קורין ולכן אין זה ענין היום אלא סדר היום, אך עדיין לכי אין זה מיושב כל הצורך שהרי סוף סוף כיון שנקבע לקרוא את הפרשה הזו היום אי"ז זה ענין היום.

ונראה לומר דזה קמ"ל הרמב"ם דאי"ל לומר כן כלל, שהרי אם תאמר שפר"ח שבת השבוע זהו ענין היום אי"ז ר"ח היה צריך להיות קודם שפרשת השבוע, שהרי אי"ז ר"ח היה צריך להיות קודם לפרשת השבוע, שהרי פרשת ר"ח יותר תדירה מפרשת השבוע שנקראת רק פעם אחרת בשנה, ולכן הוכרח הרמב"ם על פי דין לקבוע שקריאת פרשת השבוע אין זה ענין היום אלא סדר היום ושוב הוא כמו תפילה ולא משגחנין מה שכל שבוע קורין פרשה אחרת, שהרי הפרשה אין זה ענין היום אלא סדר היום, וכל הפרשות סדר היום הם וענין אחד הם ולכן הם קודמין לק"ח מדין תדיר, [ומה שבגמ' אמרו ענינו של יום הכוונה סדר היום].

והנה, בדין אם קדם וקרא בשל חנוכה לפני ר"ח, פסק הרמ"א (תרפ"ד ס"ג) שחייב להפסיק אפי' באמצע הקריאה, והט"ז השיג על הרמ"א, וכתב הבה"ל שכן ס"ל לעוד אחרונים כדעת הט"ז, שלא יפסיק והתחלה מקרי כשאמר את השם, אך אם רק נזדמן להם הספר של חנוכה אין לחוש עכ"ל.

והנה, הקרבן נתנאל במגילה סי' י' אות ג' נמי פליג על הרמ"א, וראייתו מדברי התוס' ביומא ל"ג א' שהקשו למה צריך פסוק שייירי דם הפנימיים נשפכין על יסוד מערבי, ותיפוק ליה דאין מעבירין על המצוות ע"כ והקשה הק"ו דהלא יסוד דרוי תדיר, אלא מאכא הוכיח הק"ו שאין מעבירין עדיף מדין תדיר, ולכן ס"ל דלא כהרמ"א, אלא שלא להפסיק אם פתח לקרוא בשל חנוכה, והגרעק"א במשניות ר"פ איזהו מקומן בזבחים הביא דברי הקרבן נתנאל ע"כ.

ולפי דברי הק"ו והגרעק"א, קשה מאוד פסקו של הבה"ל הנ"ל, שהרי בשפי' כת שייירים נמי עדיין לא התחיל במצוה ובכל זאת אמרינן כיון שהוא קרוב ליסוד מערבי יש לו לספוק שם דאין מעבירין על המצוות ולא משגחנין בתדיר כקושיית התוס', ואי"ז הכא נמי יש לומר דאע"פ שעדיין לא התחילו לקרוא בשל חנוכה מ"מ כיון שנזדמן להם ספר של חנוכה על הבימה יש לקרוא בו דמאי שנא משפיכת שייירים שיסוד מערבי מזומן.

ולכ' צריך לומר מכא קושייה ולו דמצות שפיכת שייירים מתחילה מזומן שהכהן סיים המחנות דהיכל ופונה ללכת לשפוך שייירים ונמצא שכבר התחיל במ"צ צוה זו, ולכן שייך שם דין דאין מעבירין, אלא עדיין קשה, דא"כ כשהתחילו לברך על ספר של חנוכה אפי' שעדיין לא הזכירו השם, הרי יש כאן התחלה של מצוה, ומדוע פסק הבה"ל שכ"ז שלא הזכיר השם יפסיק, וצ"ל דכיון דכל ברכה שאין בה שם לאו ברכה היא נמצא שאם לא אמר את השם לאו ברכה היא ואין כאן התחלת מצוה כלל אבל כשאמר את השם, ודאי שחשש הזכרת שם שמים לבטלה ח"ו דוחה דין תדיר.

אך עדיין קשה שהרי הבגדי ישע דס"ל נמי כהט"ז, דימה ענין זה למי שפגע בתפילין לפני הציצית שיש לו להניח התפילין קודם מדין אין מעבירין ע"כ וקשה דא"כ פתיחת ס"ת לקרוא בשל חנוכה ובפרט כשאמר העולה ברוך אתה לא גרע מהתעסקות בנטילת התפילין וא"כ כשם שבתפילין קי"ל דאין מעבירין הני' היה להבה"ל לפסוק שכיון שנטלו הס"ת של חנוכה שוב שייך כאן הדין של אין מעבירין.

ואשר על כן נראה לומר, דספר תורה שאני, שהרי כתובים בו כל הפרשות, וכל זמן שלא מתחילין לקרוא אין זה התעסקות במצוה, דהיינו אע"פ שהס"ת גלול לקריאה של חנוכה, מ"מ כיון שכתוב בס"ת גם קריאה דר"ח, אין נטילת הס"ת חשיבא תחילת התעסקות בשל חנוכה, משא"כ תפילין שהוא חפצא של מצות תפילין בלבד, כיון שנטלו שוב קי"ל שאין מעבירין על המצוות.

והנה, באבי עזרי בהל' תפילה שם, תמה מאוד על הק"ו והגרעק"א מה שייך בשפיכת שייירים דין תדיר, הלא לכי דין תדיר הוא רק כשיש ב' מצוות לפני והשאלה מה להקדים אבל התם יש מצוה אחת בלבד והנידון היכן לשפוך, והניח דבר הק"ו והגרעק"א בצע"ג. ועו"ש מש"כ באבי עזרי לבאר בדברי התוס' שאין כוונתם לדין תדיר הרגיל ע"ש.

ולכ' יש להביא ראייה מהקדמונים והפוסקים שנקטו נמי כהק"ו הגרעק"א שגם ככה"ג שייך תדיר, שהרי באור"ח סי' כ"ה הובא בא"ר דעת הכנה"ג שמי שיש לו אפשרות לקנות או ציצית או תפילין יקנה ציצית משום שציצית תדיר, והפוסקים חלקו על זה שהרי מצות ציצית אינה חובת גברא משא"כ תפילין ועוד טעמים. וכן פסק המ"ב, אבל עכ"פ חזינן מדבריהם דעצם סברת תדיר שייך גם ככה"ג איזהו מצוה לקיים, וא"כ ה"נ שיש נידון אם לקיים שפיכה של הדמים במערבי או בדומי, שייך לדון שאולי דרומי קודם משום תדיר אלא שכתבו התוס' שאין מעבירין.

הרב יעקב הירשמן

בשו"ע (תרפ"ד ס"ג) מבואר דקרה"ת של ר"ח הוא קודם לקרה"ת של חנוכה, תדיר ושאינו תדיר קודם, ולענין הפטרה בשבת חנוכה, ומפטר בשל חנוכה ואין מפטיר כלל בשל שבת, על אף דשל שבת תדיר, ומבאר המג"א הטעם לזה: **דאם תדיר קודם, היינו להקדים, אבל לדחות, פרסומא ניסא עדיף.** ומקורו מתוס' בשבת כ"ג ב' ד"ה הדר: **ומה שמקדימים לקרות בשל ר"ח משום דבקריאת התורה כיון דמצי למיעבד תרוייהו תדיר ופרסומא ניסא עבדינן תרוייהו ותדיר קודם אבל היכא דלא אפשר למעבד תרוייהו פרסומא ניסא עדיף.** והמג"א מקשה על הנחה זו שמה שנדחה א"א תדיר קודם, מתוס' בסוכה. והמחה"ש מבאר כוונת הדברים, וכדלהלן:

א. המח"ש (סימן תרפ"ד ס"ב) מציע סוגיית הגמ' בסוכה: דתנן שם [ג"ג ב'] בשעת הקרבת התמיד היו עומדים שירה, ובשעת אמירת השיר היו תוקעים תשע תקיעות. ואם הקריבו מוסף, היו גם כן אומרים שיר של מוסף, והיו מוסיפין תשע תקיעות לשיר של מוסף, ותני [ג"ד א'] רב אחא, תוקעים על כל מוסף ומוסף.

רצונו לומר, אם חל יו"ט בשבת שהיו בו מוספי שבת ומוספי יום טוב, היו אומרים שיר של שבת על מוספי שבת והיו תוקעים, ושיר של יום טוב על מוספי יום טוב והיו תוקעים.

ואמר [ג"ד ב'], מיתיבי, דתנן ראש חודש שחל בשבת, שיר של ראש חודש דוחה שיר של שבת, ואם איתא, לימא שיר של שבת ושל ראש חודש רב ספרא, מאי דוחה, דוחה לקדם (רצונו לומר, דאומרים שיר של שבת ושל ראש חודש, והא דקתני דוחה רצונו לומר דוחה קדימתו, ושיר של ראש חודש קודם לשבת). ופר"ך ואמאי, תדיר ושאינו תדיר קודם, אמר רבי יוחנן, לידע שהוקבע ראש חודש בזמנו (פירש רש"י, האי חשיבותא עבדינן ליה להיכרא, שיכירו דפשיטא להו לבית דין שקדשוהו כהלכתו, ולא יגמגם לב אדם עליו, דרוב בני אדם לא ראו חידוש הלכה).

ופר"ך והא בלאו הכי איכא להו הכירא, דתניא חלבי תמיד של שחר ניתנין כו' ושל ראש חודש ניתנין תחת כרכוב המזבח ולמטה, ואמר רבי יוחנן כדי לידע שהוקבע ראש חודש בזמנו [פירש רש"י, לכך סודרין אותן למעלה משאר אברים, להראות שהן חשובין, ולהודיע שהובע ראש חודש בזמנו]. ומשני, תרי הכירא עבדינן, דמאי דלא חזו בהאי, חזו בהאי.

ב. וכתבו התוספות על קושיית הש"ס ואמאי תדיר ושאינו תדיר קודם, וצ"ל בלא רב ספרא יכול להקשות כן, עכ"ל. **והיינו דלהו"א שר"ח דוחה של שבת פשוטו, ג"כ קשה אמאי, דשבת הוא תדיר שקודם.**

ג. ועל זה קשיא למ"א, דהאמרינן [בתוס' שבת כ"ג ב' ד"ה הדר] דלדחות לא אמרינן תדיר קודם, ואם כן בלא רב ספרא שהיה הפירוש מאי דתנן שיר של ראש חודש דוחה לשל שבת רצונו לומר דוחה לגמרי, דאין אומרים של שבת, לא הוי קשה דתדיר קודם, כיון דסלקא דעתא דאין אומרים רק שיר של אחד מהן, והשני על כרחך נדחה לגמרי, כהאי גוונא לא אמרינן דתדיר קודם. מה שאין כן לבתר דמשני רב ספרא מאי דוחה לקדם, שפיר קשיא ליה והא תדיר קודם, דלענין הקדמה אזלינן בתר תדיר.

ד. אלא על כרחיך צריך לומר דהתוספות סבירא להו דגם לענין לדחות תדיר קודם, ושפיר הוה מצי להקשות בלא רב ספרא.

ה. ומביא המח"ש: וראיתי בתשובת שב יעקב [ח"א] סימן כ"ב שכתב על זה ז"ל, ואני תיובתא לא קחזינא כו', דאם אין לשאינו תדיר שום מעלה אחרת נגדן, ודואי דכולי עלמא מודים דתדיר קודם [אף לדחות] כו', מהיכי תיתי לומר דשבקינן התדיר. רק כאן גבי חנוכה יש לו מעלה דפרסומי ניסא, בזה שפיר יש לומר כו' שהתדיר אינו דוחה את הפרסומי ניסא. וא"כ כיון דהמקשן [בש"ס הנ"ל] עדיין לא ידע שום מעלה לראש חודש מלשבת, עד דהתצנן משני לידע שהוקבע כו', פירשו התוספות שפיר בלא רב ספרא היה יכול לה' קשות דאמאי ידחה ראש חודש לשבת, כיון דלשבת יש מעלה דתדיר ולראש חודש אין שום מעלה יותר משבת, ודאי תדיר קודם אף לדחות כו'. אבל גבי חנוכה יש גם לחנוכה מעלה, מלתא דפרסומי ניסא, וזה פשוט, עכ"ל.

ו. המח"ש דוחה תי' השב יעקב. ובעניוית תיובתא חזינא, דמנא ליה להתוס' פות דהמקשן לא ידע שיש מעלה לראש חודש, דלמא גם המקשן אסיק די' למיעבד הכירא, לפרסם שנקבע ראש חודש בזמנו, אלא דסבירא ליה דהא בלאו הכי אית ליה הכירא אחריני, וכדפר"ך בתר הכי.

והוקשה למחה"ש אדידיה, דאם נאמר שהמקשן ידע שיש מעלה בר"ח, למה מקשה ששבת קודם משום דתדיר, דהרי יש מעלה לר"ח. ומיישב המח"ש: אלא דסבירא ליה דהא דלאו הכי אית ליה הכירא אחריני, וכדפר"ך בתר הכי.

א.ה. דברי המח"ש תמוהים לכאורה, דודאי הא דמקשה שתדיר קודם אין צריך לומר משום דסבר דיש לר"ח הכירא אחריני, אלא כמו שקרה"ת של ר"ח קודם לחנוכה דתדיר קודם, על אף שבקרה"ת דחנוכה יש פרסומי ניסא, [וע' תוד"ה הדר, שבת כ"ג ב']. כך מקשה שיש של שבת יקדם לשל ר"ח על אף שיש מעלה בהזכרת שיר של ר"ח. ושמעתי לבאר דלפי דברינו לא יובן תי' הגמ' שבעי היכר, דהמקשן גם ידע סברת היכר ואפ"ה הקשה. ועכצ"ל כמש"כ המח"ש.

בענין תדיר ושאינו תדיר

הרב יוסף ויסברג

כ' השו"ע ה' ספירת העומר ס' תפ"ט ליל שבת ויו"ט מברכים וסופרים אחר קידוש בבית הכנסת ובמו"ש ויו"ט קודם הבדלה אחר קדיש תתקבל. וכי המ"ב (בשם הגר"א וכן כ' האבודרהם) 'אחר קדיש תתקבל, ר"ל מה שאומרים אחר ויהי נועם ואתה קדוש דאז הוא גמר התפילה דקדיש קמא אינו גומר שאינו קדיש שלם.

ומבואר הדטעם שסופרים אחר קדיש תתקבל הוא משום שהקדיש תתקבל הוא גומר התפילה. וא"כ לכאן מי שמתפלל ביחידות, וכן מי שסיים שמו"ע אחר שאמר החזן קדיש תתקבל, אין לו סיבה להקדים אמירת סדר קדושה לספירת העומר. ואדרבה, לכאן עדיף להקדים את הספה"ע, דומיא דמה ש"כ המ"ב בס"ק ב בטעם הקדמת סה"ע לאמירת עלינו דכל מה דאפשר לאקדמי מקדמינן כדי שיתקיים יותר מה שכתוב תמימות התינה. וא"כ ה"ה דיש להקדים סה"ע לאמירת סדר קדושה, אחר שאין כאן את ענין הקדמת הקדיש תתקבל.

אמנם יש לדון דיש להקדים סדר קדושה לשה"ע אף בלא התקבל, ומשום דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. וא"כ סדר קדושה הוא תדיר יותר ויש להקדים לשה"ע. (וכמש"כ בה"ל בריש הסימן בשם החק יעקב שהטעם שמקדימים תפילת מעריב לשה"ע, הוא משום דק"ש ותפילה שהם תדירים קודמים לשה"ע).

אמנם לכאן מצינו דאין קדימה לסדר קדושה משום תדירותה, דבפורים מקדימים קריאת המגילה לסדר קדושה למרות שסדר קדושה הוא התדיר (ובשלמא בליל פורים שחל בחול, כיון שאף פעם לא אומרים סדר קדושה במעריב בחול, א"כ ל"ש בזה תדיר, אך בפורים שחרית וכן בליל פורים שחל במוצ"ש אשר אז תמיד אומרים סדר קדושה, לכאן היה צריך להקדימה משום תדירותה).

[איברא, דאף בלא טענת תדיר, יש להבין טעמא דמילתא דבפורים מקדימים קריאת המגילה לסדר קדושה, בשונה משה"ע שממתינים עד אחר קדיש תתקבל. ומזה נראה לכאן שיש ענין מסוים בקריאת המגילה שהיה בתוך סדר התפילה. וא"כ שמא ענין זה הוא הגורם לכך שיקדימו המגילה לסדר קדושה התדיר.] ויש לע' בכל זה.

תמיד ומוסף שבת

הרב אליעזר היין

הנה מקור האי דינא דתדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם הוא מדברי המשנה בזבחים דף פט, א: "כל התדיר מחברו קודם את חבריו. התמידין קודמין למוספין וכן, שנאמר "מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד תעשו ת אלה".

ובספר משמר הלוי סימן קכ הביא שדנו לפני מרן הגר"ז בזה, איך שייך לעבור על דין זה ולהקריב מוסף של שבת לפני תמיד, והלא שניהם כבשים, זה עולה וזה עולה, ואין דין לשמה 'לשם תמיד' או 'לשם מוסף' אלא רק 'לשם עולה' ואיך יודע איפא שהכבש הראשון שמקריב בשבת למשל, הוא הכבש של קרבן מוסף שבת ולא של תמיד של שחר, הלא ברגע שיקריב כבש כל שהוא - יעלה הכבש הזה לשם תמיד של שחר וכפי הדין, וא"כ לעולם לא שייך יהיה להקדיש מוספין לתמידין.

אמנם נראה מעיקרא של דינא דעל אף ששני הקרבנות הם כבשים, ושניהם נקראים בשם עולה, מכל מקום שני דינים שונים הם, דין תמיד של שחר השייך לכל יום, ודין קרבן מוסף הנובע מחמת 'יום השבת'. ומאחר ששני דינים נפרדים הם הרי שיש להקריב כל קרבן מדינו הוא, ואם הקדים את קרבן התמיד של כל יום, על אף שאין הדבר ניכר, מכל מקום הקריב את שאינו תדיר ראשון.

וראיה לדבר, הנה בספר באר יצחק [אורח חיים סימן יד] העיר, גבי קרבנות ציבור שדוחים את השבת, שיש להבין היאך מצאנו להתיר הקרבתם בשבת. הלא כיוון דקרבתות השבת לא "הותרה", רק "דחיה" שבת אצל קרבנות [כלומר מאחר וגדר ההיתר אינו שלא נאמר כלל איסור שבת כלפי חיוב קרבן זה, אלא שנדחית שבת מפני חיוב הקרבן], אמאי לא ישחוט את הקרבן על כל פנים על ידי שנים להקל את האיסור? ובשו"ת עין יצחק חאו"ח סימן טו אות מו השיב על כך, דמוספי שבת וקרבתות היום חובת היום גרמה להביאן, ולולי קדושת היום לא היה חייב להביאן, אם כן שפיר יש לומר דחשיבי הותרה גבי שבת, וממילא דחי את השבת. כיוון שלגבם לא נאמר כלל איסור שבת [- כלומר שגדר ההיתר הוא אכן "הותרה", שלא נאמר איסור שבת כלפיה] דהם חלק מ"חובות היום" של שבת. וחזינון שלקרבנות של שבת יש דין נפרד של חובת היום' שהוא שונה מדין חובת התמיד הרגיל. וע"ע בספר בית אהרן מועדים סימן כ אות יב שדן גם כן דבקרבן מוסף של חג יש שני דינים האי דין מוסף של שבת [דכל המועדים נקראים שבתות ה'] והב' דין מוסף של חג.

כנישתא חדא שע"י משמרת השלום

בר"ח אלול האחרון התקיים כנס גדול בביהכ"נ המרכזי בקרית ספר ובו דיבר מרן הגר"א"ל שטיינמן שליט"א על גודל חומרת עניני בין אדם לחברו - ועל פי הדרכות עוררו את הציבור באותו מעמד להתאגד ככנישתא חדא לחיזוק השלום, עפ"י משי"כ הח"ח (שמרה"ל ח"ב פ"ה) בשם הזוה"ק "דבי כנישתא חדא אם היו שומרים מדת השלום כדבעי, יכולים לזכות לביאת המשיח".

והציע מרן רה"י שליט"א שכל הרוצה להכליל בכנישתא חדא זו יחתום בכת"י על שתי קבלות לחיזוק השלום ולהנצל מלה"ר:

א. כשאבוא לידי שאלה של איסור לה"ר אשתדל שלא להכריע להקל עד שאברר.

ב. לחיזוק השלום אשתדל לנהוג מתוך ויתור והעברה על המדו"ת.

ואכן מאות אברכים חתמו על כך באותו מעמד (למשך תקופת הימים הנו"ר האי"ם).

לאחר מכן ביקש מרן שליט"א להמשיך ולחזק ענין זה ולהפיצו בעוד מקור מות, ועפ"י בקשתו נטלו על עצמם 'משמרת השלום' ענין זה. ואכן בכנס ענק באולמי 'ארמונות חן' (כ"ו ניסן תשע"א) נעשה 'סוד כנישתא חדא' בראשות מרנן ורבנן שליט"א ובהשתתפות אלפים רבים, ולמעלה מאלף חתמו על קב"ל לות אלו, [המעוניינים יכולים להצטרף לכנישתא חדא בקבלת 2 הקבלות הנ"ל לימי בין המצרים במרכזיית משמרת השלום 0722706926 (שלוחה 8)].

בעקבות קבלות אלו פתחו משמרת השלום בית הוראה מיוחד לעניני באל"ח והלכות לה"ר, [דרך הטלפון הנ"ל (שלוחה 9) בימים א-ה בין השעות 9-11 בערב].

אמנם מרן הגר"א"ל שטיינמן שליט"א ביקש להמשיך ולעשות 'עסק חי' מה' לכות באל"ח, ואמר לעורר על כך במיוחד ככוללים לאברכים ות"ח שיעסקו בהלכות אלו לא פחות ממה שעוסקים בעיון בשאר ההלכות.

לצורך כך היה נראה כי במה זו כאן בעלון חשוב זה של 'עומקא דפרשה' העולה על שולחן מלכים - מאן מלכי רבנן - ונושאים ונותנים בו אברכים ת"ח, ראוי ומתאים לתכלית זו, ואשר על כן בס"ד מעתה כל שבוע א"יה יוקצה טור מיוחד בעלון לעניני באל"ח בכלל ולהלכות לה"ר בפרט, לכתובת קושיות בע' נינים אלו, וכמו כן לכתובת הערות וחיידושים קצרים בנושאים אלו, יש להניח במעטפה נפרדת ולציין ע"ג עבור כנישתא חדא, וכל תשובה ומו"מ תתקבל בברכה להגדיל תורה ולהאדירה.

תמיהה גדולה בדברי הח"ח

הח"ח (כלל ו' סק"ב) מאריך להוכיח את חידושו הגדול שיש איסור דאורייתא גם בשמיעת לה"ר לחוד, אף אם אינו מאמין לכך, ואפילו אם כבר לתכחילה בשעת השמיעה הינו מכיון שלא לקבל ולהאמין לדברים. והמקור לדבריו הוא מאיסור 'לא לשא שמע שוא', דכשם שנלמד מכך שאסור לדיין לשמוע צד אחד שלא בפני חבריו, אפילו אם אינו מאמין לכך, מחשש שמא יבוא להאמין, כך גם איסור שמיעת לה"ר שנלמד מפסוק זה, אסור מדאו' אפילו בשמיעה לחוד מחשש שמא יבוא להאמין, ע"י"ש.

וצע"ג לפי זה להבין את ההיתר של 'אפי תלתא' לפי שיטת הרמב"ם (ח"ח ב, ג') שאם הלה"ר כבר נתפרסם בפני ג' אין איסור לאחד מהשומעים לספר את הדבר לאחרים (כפי התנאים שהוזכרו שם) דכיון שהדבר עשוי להתגלות לא אסרתו התורה.

ותמוה מאוד שהרי בודאי אסור מדאו' להאמין גם לדבר שנתפרסם באפי תלתא (וכש"כ הח"ח שם ס"ט ובריש כ"ז), וא"כ צריך להיות איסור דאו' גם על השמיעה לחוד שמא יבוא להאמין, וא"כ איזה היתר יש לילך ולספר דבר זה שנתפרסם באפי תלתא לאחר, הרי בכך מכשילים אותו באיסור דאו' שאסור לו לשמוע.

[וחידוש גדול הוא לומר דהיתר דאפי תלתא הוא גם לשמוע שיהא מותר לו לשמוע אם אין בכוונתו להאמין, א. דמהיכי תיתי להתיר, הרי זה אסור מדאו' שמא יבוא להאמין, והגמ' לא הביאה שום מקור להיתר דבר כזה, אלא רק נתבאר בגמ' המציאות דבאפי תלתא יתפרסם הדבר דיתברך חברא אית ליה. ב. הרי מבואר בח"ח (ב, ד) דלשמוע אסור להאמין למספר שאומר שדבר זה נתפרסם באפי תלתא, ולכן אסור לו על סמך כן לספרו הלאה. וא"כ מסיבה זו יהא אסור לו גם לשמוע שהרי לא ברור לו שזה התפרסם באפי תלתא].

וא"כ הדק"ל איזה היתר יש למספר, הרי הוא מכשיל בזה את השומע באיסור דאו', וא"כ בכל גוונא צריך להיות אסור משום "לא תשא" לא תשנא, ומשום לפני עיור (וכעין שכתב הח"ח שם ב, י) וצע"ג.

(הרב י. ר.)

ברכת נוזל טוב

לידידנו הדגול הרב גיל פת שליט"א

לרגל שמחת גישואי הבת בשעטו"מ

יה"ר שיהיה בנין עדי עד ותשרה הברכה במעונם ויזכו לרוות נחת ושמחה מכל יוצ"ת.

ארגון "קובעי עיתים"

גליון ק"ג

גליון ש"ק פ' בלק כתב הרב הסגל שליט"א בענין זמן נץ הנראה פה מודיעין עילית. ובסופו הובא דעת מו"ר מרן בעל האילת השחר שליט"א שנתפרסם בעיתון "ענין חדש" שדעתו שצריך להתפלל בזמן הנץ הנראה פק"ק.

ורצייתי להביא בזה דברים כהויתן מה שהי' לפני כשלוש עשרה שנה כשנתפתח הפולמוס של הנץ הנראה, נכנסתי קדם מו"ר מרן שליט"א וסיפרתי לו שיש כמון כזה הפרש גדול בין הנץ הנראה לאוסטרונומי ואמר לי שזה לא יכול להיות אא"כ יש הר סמוך שמסתיר ולא חוששין להר זה ומנכין אותו, וע"כ עדיף להתפלל בנץ האסטרונומי מאשר לאחר כ"כ, שאלתי אותו לכמה דק' יש לחוש ואמר לי שעד 6 דק' זה מציאותי ויותר מכך יש הר סמוך שמסתיר ויש לנכות הר זה.

ומה שנתפרסם בענין חדש הוא שאלה שנשאלה בצורה שטחית בלא להכנס לפרטי הענינים, כמאמר החכם שאמר ששאלות כאילו צריכים להכנס לעובי הקורה בישוב הדעת ולא לשאול אותם בשעה שהרב מסדר קידושין ועומד בין ברכות האירוסין לנתינת הטבעת אלא כשהוא בביתו בישוב הדעת.

יש לציין שכל הנ"ל נכתב בלי להכנס לגופן של דברים האם תוכנת ביכורי יוסף נערכה בצורה נכונה (לדוגמא זמני הנץ הנראה בב"ב שנעשה ע"פ תצפיות ובת"א שנעשה ע"פ התוכנה וכבר העיר ע"ז בטוטו"ד הגר"י מנת שליט"א). ולהעמיד דברים על דיוקם באני במחילה.

הרב א.ז. רעזניק

מה שהביא הרב נפתלי כהן בענין הימים שראוי להשכים בהם, נראה להוסיף עוד: איתא בילקוט תהילים תתפ"ח (ד"ה ימים יוצרו) והוא בתנא"ר פ"א (והובא בשם עולם להח"ח פרק ה') וז"ל זכור את יום השבת לקדשו וכו' מאן אמרו ישכים אדם (וישב) ביום השבת וילך לבית הכנסת ולבית המדרש ויקרא בתורה וישנה בנביאים ואח"כ ילך לביתו ויאכל וישתה לקיים מה שנא' לך אכול בשמחה לחמך עכ"ל. ואע"פ שהרמ"א באו"ח סי' רפ"א כתב שבשבת מאחרין יותר לבוא לביהכ"נ מבחול, ע"ש י"ל שכ"ז לענין קביעת התפילה בציבור וכמוכח שם ממה שדימה זה לקרבן התמיד, אבל היחיד יש לו להשכים, ובזה יהא מובן הגירסא בילקוט הנ"ל שכתוב ישכים אדם וישב והמדפיסים הכניסו וישב בסוגריים ולפי הנ"ל י"ל דקמ"ל שהשכמה לישב ביחיד. ועי' ברמב"ם שבת פ"ל ה"י, ואע"פ שכתב שם מקדימין מ"מ בשו"ת הרמב"ם סי' כ"ט כתב משכימין, וגם בקרית מלך כתב שמקור הרמב"ם מתנדא"ר הנ"ל, וגם שיטת רש"י במגילה שגם בשבת יש להתפלל כותיקין. בענין הימים שראוי להשכים וכו'.

עוד נראה להוסיף מה שפסק הרמב"ם בפרק ו' הלכה י"ט (וכן פסק המ"ב בסי' תקכ"ט ס"ק א' ע"ש) וז"ל אע"פ שאכילה ושתייה במועדות בכלל מצוות עשה, לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו, אלא כך היא הדת בבוקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וכו' עכ"ל והמ"ב כתב מקדימין ע"ש. [ודע, שדעת האו"ז שגם בשבת בשבת קודש יש מצוה לחלקו חציו לה' וחציו לכם כן כתב בהל' מוצאי שבת בשם הירושלמי].

והשכמות הנ"ל נראה שיש להם חיוב יותר מאשר ר"ה ויוה"כ וכו' שהרי לשבת ויו"ט יש מקור בחז"ל. והכלל העולה מכל הנ"ל לכאן שבימים המקודשים והמועדים יש להשכים.

ודע עוד, שמה דאיתא בחז"ל בדמעות השכמת ביהמ"ד אוכל הפירות בעוה"ז והקדן קיימת לעוה"ב, אי אפשר לפרש השכמה כפשוטו שהרי כתוב השכמת ביהמ"ד שחרית וערבית, אלא אמר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שהשכמה דהתם היינו התמדה לבוא שחרית וערבית לביהמ"ד.

הרב אורי שחר

פעם אחת - המשך מעמ' 8

ישראל כולו ברגע האחרון. שהרי כך כתוב בתורה "ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי". זאת אומרת, לולי פנחס היה חלילה חלילה כליה על עם ישראל. מי גרם לכל זה. פעם אחת שדינה יצאה מהבית שלא לצורך, סתם לראות בבנות הארץ.

ובעצתו הנוראה של בלעם, מה היתה תוכניתו השטנית, להקים כמה קיוסקים ליד ענני הכבוד - ליד מחנה ישראל. וכשהיו ישראל אוכלים ושותים ושמים ויוצאים

לטייל בשוק וכו' וכו'.

כאן תחילת הנפילה. ויוצאים לטייל בשוק. אתה ומשפחתך בתוך ענני הכבוד, מה יש לך ללכת לטייל בשוק, איך עולה על דעתך לצאת מענני הכבוד, יש מקום יותר שמור ומוגן?! ומה תראה שם בשוק, את הח"ח, את רע"א, את הרב שר? מה כבר תראה שם?! צא ולמד, מדה טובה מרובה פי חמש מאות א"כ פעם אחת חיזוק, פעם אחת גדר אמיתי, מה שכרו. מה פעולתו, אין קץ.

במה שהקשה (בגליון הקודם) הרב משה הלוי פרנס, אמאי צ"ל בשכמ"ל לאחר ברכה על תפילין ש"ר, והרי ממנ"פ ל"ה ברכה לבטלה, כיון שהפסיק באמירת "ברוך" התחייב לברך כמ"ש המחבר (כה"ט) שאם הפסיק בין ש"י לש"י מברך על של ראש. ובאמת הביא הרב יצחק ליסיצין בשם אביו הרה"ג ר' דוד שליט"א שהרב מפוניבז' הגרי"ש כהנמן זצ"ל [לשיעורו בשו"ע עם מג"א], העיר כדברים אלו ממש שא"צ לומר בשכמ"ל.

הרבה ת"ח ציינו למנחת שלמה או"ח סימן כ' דמבאר דהפסיק בטעות לא הויה הפסק לגבי בירך שהחיינו בשביעי של פסח בקידוש. וה"ה הכא. אמנם יש לחלק דהכא יודע דלשיטת המחבר אינו צריך לברך ולא חשיב טעות למחבר.

הרב דניאל גולדשמידט רב קהילת אשכנז ציין לשש"כ פ"ג הע' צה (מהדור"ק), שפעולה האמורה להתבצע בכמה פעולות קטנות, לא מחלקים אותה, לומר שחלק הראשון של הפעולה נפרדת מחלק השני. ולכן נמי לא שייך שמילת "ברוך" הוי הפסק כלפי המשך הברכה, כי מסתכלים על מילת "ברוך" ביחד עם שאר הברכה בתור פעולה ואמירה אחת.

והרב חיים רבינוביץ ראש כולל שירת אהרן, כתב ד"ל עפ"ד הגר"ש ז' בהליכות שלמה הלכות ר"ה (עמוד י"ז), שהקשה התם על הא דנוהגין לברך בליל שני דר"ה שהחיינו על פרי חדש, והרי על הצד דצריך לברך, אינו צריך פרי חדש, ועל הצד שאינו צריך, נמצא דמפסיק "בברכת שהחיינו" בין פרה"ג לשתיית הכוס, וא"כ מה הועיל לקיחת פרי חדש. והוכיח מהמג"א דאף הפסקת דברים לא חשיב הפסק אא"כ איכא נמי בהדיה היסח הדעת, וכגון אדם שאומר לפני ברכת המוציא "הבא לי מלח", ואמרו לו הרי המלח לפניך וכדומה לא חשיב הפסק אע"פ שנתברר שדבריו הם לבטלה, כיון שלפי מחשבתו לא היה בזה שום היסח הדעת, וה"ה לענין שהחיינו בליל ר"ה, דאע"פ דאינו צריך לברך שהחיינו, מ"מ כיון שבירך כדי לצאת נפשו מספיקו לא חשיב דיבור של היס"ד. וה"ה בנד"ד י"ל, דמאחר דמברך ברכה על התפילין של הראש, מחמת מנהגו כשיטת הרמ"א, א"כ לכו"ע לא הוי דיבור של היסח הדעת, ולא חשיב הפסק אפי' למ"ד דלא צריך לברך.

ועוד כתב דקושיא מעיקרא ליתא, דאע"פ דא"צ לברך על תפילין של ראש, מ"מ עצם נוסח הברכה שייך לכו"ע לענין תפילין של ראש, [דהרי אם הפסיק מברך לכו"ע ברכה זו], וא"כ לא חשיב בהפסיק בין הברכה למצוה, דרק דיבור שאינו מענין המצוה מפסיק, ולא דיבור ששייך לעצם מצוות תפילין.

הרב יהודה מרדכי ליבוביץ תירץ דיסוד הקושיא דכיוון דהויה ברכה לבטלה למחבר ודאי דגם חשיב הפסק. ונראה דתרי גוויי ברכה לבטלה יש א. דהברכה לא חלה על מידי וע"כ היא לבטלה. ב. הברכה חלה על מידי רק שאותו הדבר אינו טעון ברכה ולכן חשיב לבטלה, ובענינא דתפילין ודאי ההגדרה היא כאופן ב'. ומעתה י"ל דלא הויה הפסק כיוון דסו"ס מישך שייך הברכה במצווה דהא הברכה חלה עליו.

ועוד תירץ דיש לחקור האם החיסרון של ברכה לבטלה זה בגברא המברך, או בחפצא דברכה דהיא לבטלה. ונראה דתרווייהו איתנייהו ביה. והנה המברך "על מצוות" הויה ברכה לבטלה רק מצד הברכה ומצד המברך לא הויה דהוא בירך דסובר כהרמ"א, רק הברכה מציאותה למחבר הויה לבטלה. וא"כ י"ל דכיוון דלמברך אין חיסרון דלבטלה לא חשיב הפסק גם לשיטת המחבר דהפסק תלוי במי שעושהו.

הרב ז. ש. כתב דברמב"ם ברכות (ד,י) ושבועות (יב,יא) מוכח שבכל הזכרת ש"ש לבטלה צריך לומר בשכמ"ל ולא רק בברכה לבטלה ולפ"ז שפיר אמרינן בשכמ"ל על ברכה שא"צ. וגם אם נאמר שהדין הוא רק בברכה לבטלה כיון שאמר ברוך ורצה לברך לצאת שיטות הראשונים הסוברים שיש לברך על תפילין של ראש גם המחבר יודה שזה הפסק לצורך התפילין ובזה אינו חוזר ומברך על מצות תפילין (או"ח כה"י) ונמצא שאנו מברכים ברכה לבטלה לשיטת המחבר ושפיר אמרינן בשכמ"ל.

הרב ישראל זית והרב שמואל י. קרפף תירצו דל"ח הפסק כיון דהוי כמדבר בעניני התפילין דלא חשיב הפסק ואפילו להשיטות שאין צריך לברך על ש"ר עדיין י"ל שכשמברך לא חשיב להפסק, דכיון שאנן קי"ל כרמ"א שצריך לברך על של ראש, א"כ הכ"נ אינו נחשב הפסק דג"כ יש כאן צורך לדין וכמו מי שבירך שהחיינו אחר בפה"ע וזכור שכבר בירך דנראה פשוט שלא הוי הפסק דהוא לצורך אבל ברכה לבטלה יש וה"נ כאן (ואו"ח לומר שלמחבר אינו צורך דבכללי הפסק כל שניששב צורך לא שייך לומר שמה שלא צורך אצל אחר גם אצל השני אינו צורך) ולכן שפיר הוי ברכה ללא הפסק ורק סו"ס יש כאן ברכה שלמודה הוי לבטלה לכן אומרים ברוך שם. והרב ש. ליבוביץ הרחיב יותר עפ"י המבואר בשו"ע שאם סח מענין המצוה אינו הפסק אפילו בין ברכה למצוה, דהכא אף שלפי דעת המחבר אין צריך לברך, מ"מ כיון שעושה כן כדי לצאת יו"ח השיטות הסוברות שצריך לברך, לדידיה חשיב כסח בענין המצוה.

וכע"ז תירצו הרב דוד זלקין והרב משה הסגל דברכת על מצות לא נחשבת הפסק כיון שהיא מענין התפילין, כמו הביאו מלח, [והביא דכן שמע שתי הגרמ"מ קארפ שליט"א]. אך יש לדחות דבהבא מלח אינו הפסק דהויה צורך הסעודה משא"כ כאן לפי המחבר זה אינו צורך.

והמקשה הרב משה פרנס תירץ דהא הפסק הוא באמירת הברוך, וחוביב "על מצוות" חל רק אחרי הברוך שהפסיק, ובשעה שאמר את הברוך לא היה מחוייב בברכה וכיוון דכן חל על הברוך שם ברכה והויה ברכה בלא ברוך דלא חשיב ברכה, אמנם יש מקום לדחות דיחשב ברכה מדינא דתוך כדי דיבור וכמו בקרע על אביו והתברר דזה בנו תוכד"ד דמועיל. או אפשר לדחות דנימא גיטו וידו באין כאחת.

דרושים לחברות

טלפון	שעה	מקום	נושא
052-7451481		עדיף שד"ח	גמ' נשים
050-4132510		ביכ"ר בני הישיבות הספרדים	רמב"ם על הסדר
050-4132510	מוצש"ק אחרי ערבית	ביכ"ר בני הישיבות הספרדים	הל' שבת ומועד, ופי' השבוע
054-7836000	שבת, 5:00-6:45	גר בסודיעין יוכל לבוא לק"ס	גמ' ב"ק
054-8407310		זכרון משה	הל' שבת מ"ב
052-7631259	11:20-1:00	אוהל ישראל (הרב ליברמן)	אמצע ב"ב/מ"ב ח"ב
052-7150853	6:00-6:30	בטלפון	פתוח
9743984		משך חכמה	שהיה והטמנה טוש"ע בעיני
057-3133772	8:30		מחפש שיעור דף היומי
050-4213666		משכן אהרן, נתי"מ 101	פתוח
054-8441568	9:00-10:30	זכרון משה	הלכה
054-8474254	שעה אחת		גמרא/הלכה
050-4125972		ברכפלד	גמרא
054-8414585			מועד, דף ליום
052-7661249			מחפש שיעור דף היומי
052-7623112			מ"ב ח"ג
054-4737360	11:30-1:00	פעמיים בשבוע	גמרא
054-8487793	10:00-1:00	חפציבה, בביתי	מס' נדה מדף ס"ט
9298517		אוה"ח 27 ככולל	גמ' נשים/נזיקין
9798997		יש ימים בוקר ויש אה"צ	מס' שבת עם הלכה
052-6363938		מוקדם	מחשבה
9790869			כיצד מברכין/חזרה ימות/חמש עשרה/מסור בעיני
054-7242912			מחפש שיעור בגמ' באנגלית
054-9729402		בוקר וגם אה"צ	ח"מ לטונס רבני
054-8424322	10 עד 1 והתמדה	כולל קול יעקב	
057-3114454		קמח	דף היומי
050-4111403		משך חכמה	הלכות שבת
	7:05	ברכפלד	מתקיים שיעור דף היומי
052-7611793	שעה וחצי	נתיבות המשפט 111	גמרא מסדר מועד (עדיף ביצה)
052-7673319	9:00-11:00	שאנת אריה	הכנסה, אלו מצאיות
9740300	9:00-12:00	שעתיים מתוך	גמרא מסדר קדשים
9760861			גמ' בהספק או עיני
052-7147080		ברכפלד	גמרא בעיני
052-7669004	6:00-6:45	יחל ישראל	ב"ק ארבעה אבות
057-3110561	10:00-1:00	מרכזי	גמ' ברכות עמוד ליום
052-7664200	6:30-7:00	אהבת תורה ברכפלד	שיעור גמ' חולין עיון קל
052-7122782	4:15-7:00	נתי"מ/ג.דרומית	גמ' רש"י הספק באנגלית
9740300		נחלת בנימין, משה"ח 17	גמרא מסדר קדשים
052-7617912	4:15-6:00	גרין פארק	גמ' קדושין או סנהדרין בהספק
052-7623112			מ"ב ח"ג
054-8424322	5:30 - 4:00	קמ"ח	פתוח
054-8485609		ברכפלד - וזאת יהודה	הלכה
054-8413093	5:30 - 4:15	נאות שמחה	בבא בתרא, עמוד ליום
052-7620812	4:00-7:00	אוהל מנחם/קמח עד המרכזי	הלכה יו"ד
050-4116367		ביכ"ר נאות שמחה	מפעל השי"ס דף ליום סוף בכורות
9790869		ברכפלד	כיצד מברכין/ימות, סוטה
050-4132510		ימים א', ב', ג', בין מנחה למערב	שיעור בהל' שבת ומועד
054-8407310		זכרון משה	הל' שבת מ"ב
052-7631259	4:10-5:25	אוהל ישראל (הרב ליברמן)	אמצע ב"ב/מ"ב ח"ב
057-3144429			חומש
057-3139934		ביכ"ר אביעזרי	מס' שבת מהאורג
052-7617912	6:00-7:00	גרין פארק	הכנת שיעור משניות ורעים
054-8481851	חצי שעה מתוך 1:00-2:00	אוהל מנחם	הל' שבת דרשו
9790821		עשרת שלמה	טוש"ע שהייה והטמנה
054-8427799	6:00-7:00		קידושין בעיני
052-7124329	4:00-6:00	מרומי שדה 13	גמ' שבת בקיאות
057-3197565	6:00-7:00	נאות הפסגה	פתוח
052-7324862	5:00 - 3:00	גרין פארק	מגילה
050-4111403		ברכפלד	הלכות שבת
052-7662282	3:00-6:30	ברכפלד	עדיפות להלכה
050-4132510	5:30-6:15	אחדות ישראל, ק"ב	שיחה בפי' השבוע
050-4171130	10:30 - 9:30	ברכפלד	ברכות דף ליום
054-8424663	7:00 ס	שאנת אריה/קצוה"ח	גמ' הלכה
052-8952613	11:00 - 9:00	בבית/היכל הגר"ם	דף היומי
054-8403599	11:00 - 9:30	ברכפלד	טור, שיעור מ"ב
054-9761746			הלכות מקוואות
03-6744038		נאות הפסגה	מחפש שיעור דף היומי
052-7632205	10:15 - 9:15	שאנת אריה	שיעור במס' יומא
9799833	9:15-10:45	ברכפלד - בני הישיבות	מ"ב ב"ב דרשו
052-7656412		ברכפלד בכיכר	נדה בבקיאות
054-8409702	בכולל ערב	סוף ריה"ג/סוף רש"י	מס' סוכה הספק
9285124	9:00-11:30	בבית/חשמונאים	פתוח
050-2553310			הלכות סת"ם
6374394	10:00 - 9:00	זכרון משה/היכל יצחק	גמ"ש. להשאיר יהודה
052-7664200	11:30-12	ברכפלד	דף היומי
054-8462669	10:30 - 9:00	גרין פרק	בבא מציעא
052-7697695	9:00-11:30	חפציבה	מ"ב הלכות שבת
050-3140972	9:30	תחלת נתי"מ/שד"ח	מחפש שיעור דף היומי
050-4104423	7:15	רע"ע 23 בספריה התורנית	שיעור דף היומי
	8:50	אוה"ח 27 - חנוכי הישיבות	שיעור דף היומי
052-7617041	9:30-11:00	קהילת קצוה"ח	דף היומי
052-7627926	9:00-10:00	אוה"ח"ח	פתוח
054-8481851	חצי שעה מתוך 7:00-9:00	אוהל מנחם	הל' שבת דרשו
050-4164124	שעה/שעתיים	בטלפון	הלכה
9790004		שאנת אריה	מסכת כתובות
052-7617912			טוש"ע ח"מ נ"ח מהתלה
050-4116772			שמה"ל יומי (אפשר בטלפון)

קושיא

איתא בסנהדרין קה: בשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות, א"ר יוסי בר הונא רות בתו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב היתה.

וצ"ע מה שכ' רש"י (כב, ד) שבלק עצמו לא היה מואבי אלא ממסיכי מדין, (ע"ש ובמשכיל לדוד ובאר בשדה). ומקורו במ"ד (ר"פ בלק) הוא צור המוזכר בפר' מטות (לאח), מחמשת מלכי מדין [וכזבי בת צור היא בת בלק], וא"כ היאך היתה רות מואבית, והרי באומות והולכים אחרי הזכר.

הרב אבנר קפלן

נושאי הגליונות הבאים

מטות - בל יחל

מסעי - גלות לערי מקלט
דברים - תשעת הימים
ואתחנן - קריאת שמע

לקבלת הגליון בדוא"ל בקביעות, בכל ערש"ק
יש לשלוח בקשה לכתובת: gal200@neto.bezeqint.net

המעוניינים להשתתף ולכתוב בקביעות
נא לפנות לטל' 050-4122753

ד"ת [עד 700 מילים]

יתקבלו בצירוף שם מלא וטל' בדוא"ל:
gal200@neto.bezeqint.net

או בתיבות "עומקא דפרשה":

בכניסה לאוצה"ס "בית יוסף" רח' שד"ח.
בג. הדרומית, ביהכ"נ בית תפילה נתי"מ 75.

ביהכ"נ משובב נתיבות, נתי"מ 90.

אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים.

ד"ת בדפים בכת"י ברור מתקבלים עד יום א' בלבד.
בדיסק ובמייל יש להעביר עד יום ג' בלילה.

דרוש אחראי לתיבה בברכפלד, נא לפנות למערכת.

פעם אחת

כאלה וכאלה, והצעות מפתות כאלה
כאלה. אבל רבי יוסי בן קסמא עמד
בניסיונות האלו בגבורה. **פעם אחת.**

ותצא דינה בת לאה. פעם אחת יצאה
מהבית הגדול והקדוש של אבינו יעקב.
מדוע יצאה, לראות בבנות הארץ. זה
יש, אסור? איפה זה כתוב בתורה?
ולפי המבואר במדרש פ' וישב, זה לא
סתם שהיא יצאה, כי שכח בן חמור
עשה חגיגה גדולה עם רעשים גדולים
ליד הבית של יעקב אבינו, עם הרבה
ואו... **פעם אחת** מה גרמה לעצמה
ולדרות.

כשלא רצתה דינה לצאת מבית שכם
בן חמור נשבע לה שמעון שישאנה, וסי
נולד, שאול בן הכנענית. וזו זה, זמרי
בן סלוא נשיא בית אב לשמעון, כך
כתוב בילקוט: אמר רבי יוחנן חמשה
שמות יש לו זמרי בן סלוא ושאלו בן
הכנענית וכו'. אם כן בנו של שמעון, דקן
בבן שלוש מאות שנה - לפי ההשגחה
ומה גרם, גרם ח"ו כליה על עם
ישראל. לולי פנחס שגזל את עם

סיפר מרן ר' מיכל יהודה זצ"ל על
עצמו, שפעם אחת במאורעות תרפ"ט
שכל העולם רעש ורגש אחרי אותה
שבת דוויה וחפזיה שנרצחו בני תורה
טובים וגדולים בחורי ישיבת חברון
ה"ד, היו להגרמ"י חברים שלמדו אז
בחברון, ורצה לדעת האם יש מחבריו
שבו היו כתובים שמות הנרצחים,
וביקש ממנו ר' מיכל יהודה שיחתוך
את החלק העליון שבו היו כתובים
השמות וישם על השולחן, כי איננו
רוצה לגעת בעיתון ח"ו, וכך כשהעיתון
על השולחן קרא את השמות של
ההרוגים ותו לא. מדובר בעיתון שלפני
שמונים שנה, בלי תמונות ופרסומות
צבעוניות וכו'. רק שחור לבן, דף אחד
ותו לא. וגם לא נגע בעיתון רק קרא את
החלק הזה שבו היו כתובים השמות.
ואפ"כ בכה ר' מיכל יהודה ואמר על
עצמו, כמה אני מתאמץ ליהנות למה
שהייתי - לפני אותה קריאת עיתון חד
פעמיים - ולא מצליח. **פעם אחת!!!**

אמר רבי יוסי בן קסמא פעם אחת
הייתי מהלך בדרך, מסביב ר' חיים
מוולאזין זצוק"ל, רק פעם אחת יצא
רבי יוסי בן קסמא מכותלי הישיבה,
וכבר הגיע אליו הסי"מ בדמות שלוחים

למען עתיד ילדך
תכנית "שנת תשמח"
ילדים עד גיל שנה.
הזדמנות מבריקה של 200 משלוחים
לפרטים: הרב א. אופנהיימר 050-4150605

כרגע האחרון!! לפני שיהיה מאוחר
ארגון משובב נתיבות
מרכז להצלה רוחנית
057-3133330 057-3102044/8/9 057-3140000